

Rané brambory si letos dávají na čas

14. 06. 2021

Tisková zpráva 14. 6. 2021 - Zemědělci začali se sklizní českých raných brambor teprve minulý týden, opožděnou vegetaci má na svědomí chladnější jaro. Nejranější brambory, zakryté netkanou textilií, mají zpoždění dva týdny, nezakryté i více. Od poloviny června by tak rané brambory z tuzemské produkce, které vynikají svou chutí, měly být již konečně dostupné v obchodech.

Bude letos brambor dostatek?

Česká republika není dlouhodobě soběstačná v produkci konzumních brambor. V návaznosti na klimatické podmínky je třeba každoročně, hlavně v jarním období, dovést cca 150 tis. tun ze zahraničí, zejména z Německa. Dalších 100 tis. tun se obvykle dováží ve výrobcích z brambor (hranolky, lupínky, kaše apod.). V roce 2020 bylo do ČR dovezeno přes 188 tis. tun konzumních brambor ve slupce (z Německa, Francie a Nizozemí) vývoz činil 14 tisíc tun (na Slovensko). Loňskou úrodu nezasáhly větší klimatické výkyvy ani dlouhodobé sucho jako v předchozích letech.

Letošní výsadba velmi raných a raných odrůd brambor také proběhla v dobrých klimatických i půdních podmínkách. Proto porosty brambor v ranobramborářských oblastech (Polabí, jižní Morava) zatím vypadají, i přes pomalejší nástup sezony, nadějně. Lehce optimistický odhad je na místě i podle Ing. Petra Hanky, člena představenstva Agrární komory ČR: *„Letošní prognózy jsou příznivé. Velké nasazení hlíz i vyrovnané porosty slibují sice opožděnou, ale dobrou sklizeň. To rozhodně neplatí pro pozdní brambory, zejména na Vysočině. Tam vlivem nadměrných srážek a studeného počasí byla zbývající část ploch zasázena až v první dekádě června. Bez ohledu na další průběh sezony to nepochybně ovlivní celkovou produkci hlavní bramborářské oblasti.“*

Podle aktuálních informací pěstitelů lze předpokládat, že letos bude plocha osázená konzumními bramborami oproti minulému roku v lepším případě stagnovat, v horším o nízké procento poklesne. Konečná produkce bude významně ovlivněna nízkými teplotami a dlouhotrvajícími dešti v průběhu výsadby. V roce 2020 dosáhla produkce konzumních brambor 542,1 tis. tun.

V roce 2020 bylo v ČR sklizeno celkem 29 965 ha brambor, z toho v zemědělském sektoru 23 877 ha a na domácnosti (výměra do 1 ha) připadlo 6 088 ha. Tito drobní pěstitelé a zahrádkáři dokáží svou produkcí kolem 150 tisíc tun ročně pokrýt cca 1/3 celkové domácí produkce konzumních brambor. Celková produkční plocha konzumních brambor činila 21 302 ha.

Cenu pro spotřebitele ovlivňuje více faktorů

Důležitá otázka, která zajímá mnohé české rodiny, je také cena brambor. Startovací cenu brambor z nejranějších sklizní očekáváme na úrovni loňského roku, ale pokles bude pomalejší. Ing. Petr Hanka k tomu dodává: *„Cenový vývoj určitě ovlivní značné zásoby pozdních konzumních brambor z loňské sklizně v zahraničí. Ty budou ještě pár týdnů doplňovat nabízený sortiment domácích velmi raných brambor. Zpoždění vegetace u nenakrytých ploch je značné, proto očekáváme jen pozvolný pokles cen. Tlak na výrazné snížení ceny očekáváme nejdříve na přelomu července a srpna.“*

Navýšení produkce brambor je závislé na stabilním odbytů

Ceny brambor v závislosti na průběhu sezóny kolísají a u importovaných konzumních brambor hraje důležitou roli zejména průběh ročníku a skutečná výše sklizně. Nadsmluvní množství je nabízeno za nižší cenu. Obecně hraje roli i rozdílná úroveň dotační podpory pěstitelů v jednotlivých státech. Česká republika je i v důsledku celkově nižší úrovně podpor soběstačná pouze ze 70-80 %.

Dlouhodobým cílem Českého bramborářského svazu je dosažení úplné soběstačnosti v tuzemské produkci konzumních brambor, v souladu se strategií Ministerstva zemědělství ČR by soběstačnosti mělo být dosaženo do roku 2030. Čeští zemědělci mnohdy dávají přednost pěstování jiných plodin před bramborami. Na důvody jsme se zeptali Ing. Petra Hanky: „Mezi nejčastější důvody patří vysoká rizikovitost, vyšší pracnost a především nejistý odbyt. Je zkrátka jednodušší zasít obilí, nebo řepku, uzavřít v zimě kontrakt na sklizeň a klidněji spát, než se celý rok starat o brambory a na jaře prodávat ze skladu kilo za dvě koruny. Obchodní řetězce mají dominantní postavení v prodeji potravin. Pokud hlavním parametrem při výběru dodavatele u obchodních řetězců zůstane cena, situace se nezlepší.“

K rozšíření produkčních ploch pro pěstování brambor je potřeba dlouhodobá státní podpora pěstitelů. Brambory jsou zařazeny mezi tzv. citlivé komodity, na které zemědělci dostávají vyšší dotace. Ceny zemědělských výrobců v ČR jsou, vzhledem k velikosti trhu, výrazně ovlivněny situací v zahraničí a více či méně zahraniční hladinu kopírují. Není výjimkou, že cena dovážených brambor je pod výrobními náklady domácích pěstitelů, resp. pod hranicí rentability.

Jaký vliv měla pandemická situace na pěstování brambor?

Pandemie koronaviru ovlivnila všechna odvětví, zemědělství nevyjímaje. Zavřené provozovny veřejného stravování, školy a další potravinářské provozy znamenaly dlouhodobě omezenou poptávku a řada, hlavně menších pěstitelů, část své produkce na trhu vůbec neuplatnila. V maloobchodě (řetězcích) nebyl propad tak významný. Vážnost situace nám potvrdil i Ing. Petr Hanka, který apeluje na tuzemské zákazníky: „Situace je opravdu vážná. Mnozí pěstitelé bojují o svou existenci, zvažují, zda skončit s pěstováním brambor. Chci požádat českého spotřebitele, aby nám pomohl a při výběru dával našim pěstitelům přednost.“

Záruka původu

Ministerstvo zemědělství ČR ve spolupráci s ÚKZÚZ, SZIF a ČBS dokončilo úspěšně přípravy nového dotačního titulu pro pěstitele a zpracovatele konzumních brambor. Ti mohou od letošního roku žádat o nový dotační titul 19. C - Podpora na účast producentů a zpracovatelů konzumních brambor v režimu jakosti Q CZ, jehož cílem je zlepšení tržních příležitostí a dosažení přidané hodnoty konzumních brambor a výrobků z nich. Po úspěšné certifikaci, kterou byl pověřen ÚKZÚZ, mohou bramboráři požádat Ministerstvo zemědělství o přidělení ochranné známky - značky kvality Q CZ a označovat tak svoje produkty. Prakticky se jedná o kontrolovanou a dohledatelnou produkci konzumních brambor, vypěstovanou způsobem šetrnějším k životnímu prostředí. V konečném důsledku to znamená také těsnější vazby mezi pěstiteli a zpracovateli, stejně jako garanci a vyšší kvalitu produktů pro spotřebitele. V letošním roce požádalo o podporu přes 100 žadatelů. Přihlášení pěstitele nebo zpracovatele konzumních brambor je dobrovolné.

Základní potravina pro 21. století

Každý Čech zkonzumuje ročně asi 65 kilogramů brambor. Brambory jsou nejlepším potravinovým koncentrátem na světě a zároveň levným zdrojem energie a nutričně významných látek. Jsou bohaté na minerály, vitamíny, bílkoviny (včetně esenciálních aminokyselin) a jsou téměř bez tuku.

Brambory, společně s kukuřicí, pšenicí a rýží patří mezi 4 nejdůležitější plodiny světa. Od roku 1994 se jejich celosvětová produkce zvýšila z 230 milionů tun na téměř 400 milionů tun. Nárůst zaznamenaly zejména Čína a Indie, oživení spotřeby však zaznamenáváme i v takových zemích, jako jsou např. USA.